

Tjänsteskrivelse

Handläggare
Maria Vidman
Tfn 026-17 72 22
maria.vidman@gavle.se

Omvårdnadsnämnden

Uppdrag i kommunplan 2020 – Två timmars icke biståndsbedömd insats av förebyggande karaktär

Bakgrund

I kommunplanen för år 2020 ges omvårdnadsnämnden uppdraget att utreda hur och till vilka kostnader och nytta personer över 75 år ska kunna erbjudas två timmars icke biståndsbedömd insats av förebyggande karaktär.

Sammanfattning

Omvårdnadsnämnden har fått i uppdrag att utreda hur och till vilka kostnader och nytta personer över 75 år ska kunna erbjudas två timmars icke biståndsbedömd insats av förebyggande karaktär. Syftet med förebyggande hembesök är att bibehålla hälsa och självständighet hos äldre personer som lever kvar i hemmet utan hemtjänst eller hemsjukvård.

Via Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) upplysningstjänst identifieras och redovisas sammanställd forskning kring frågan ”*vilken sammanställd forskning finns på förebyggande hembesök hos äldre som bor i eget boende utan hemtjänst?*”. Utredare på SBU har tagit del av studier och forskning i frågan och därefter sammanställt en systematisk översikt.

Resultatet av översikten är att studierna visat på motstridiga resultat samt att evidensläget kring förebyggande hembesök är oklart. Vidare lyfts problematik med hög heterogenitet i de studier som ingår i översikten vilket har gjort det svårt att dra säkra slutsatser. Det bör även tas i beaktande att det redan pågår förebyggande arbete inom Gävle kommun riktat till denna målgrupp, däribland förenklat beslutsfattande.

Enligt Statistiska centralbyrån (SCB) var det 1 119 75-åringar bosatta i Gävle kommun år 2019, varav 137 av dessa individer hade ett beslut eller pågående insats. Genom att räkna på tiden som det skulle ta för en biståndshandläggare för att genomföra ett förebyggande hembesök (utöver de ordinarie hembesök som redan görs) till de resterande 982 personerna uppskattar sektor Valfärd att

det skulle behöva anställas minst tre nya biståndshandläggare, årsarbetare, för att kunna möta den administrering och hantering som skulle krävas.

Då resultaten av översikten inte visar på tydliga resultat samt att det redan pågår likartade förebyggande arbeten inom Gävle kommun till den nämnda målgruppen, och sett till den ökade kostnaden som skulle uppstå, är slutsatsen att det idag inte finns tillräckligt med anledningar att införa två timmars icke biståndsbedömd insats.

Utredning

Via Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) upplysningstjänst identifieras och redovisas sammanställd forskning kring frågan ”vilken sammanställd forskning finns på förebyggande hembesök hos äldre som bor i eget boende utan hemtjänst?”. Utredare på SBU har tagit del av studier och forskning i frågan och därefter gjort en sammanställning, en så kallad systematisk översikt. Syftet med förebyggande hembesök är att bibehålla hälsa och självständighet hos äldre personer som lever kvar i hemmet utan hemtjänst eller hemsjukvård.

Innehållet i hembesöken och hur besöken har genomförts har varierat i de olika studierna. I några av studierna har det innefattats en hälsoundersökning i hembesöket som inkluderat någon form av provtagning. I andra studier har hembesöken enbart inneburit att delge information om hur äldreomsorgen fungerar. I några studier har man valt att inkludera information om fallförebyggande åtgärder, risker i hemmet, aktiviteter i närområdet eller livsstilsrelaterade faktorer. De flesta hembesöken genomfördes av en sjuksköterska eller socialarbetare men det har även förekommit psykologer, arbetsterapeuter, eller sjukgymnaster. I snitt har det genomförts fyra besök per person och insatsen varade längre än ett år.

Vad gör Gävle kommun redan?

Uppsökandeverksamhet har fått i uppdrag att genomföra den uppsökande verksamheten för äldre i Gävle kommun. Detta utförs till de som fyller 80 år under året och som inte redan har något biståndsbeslut eller insats genom att skicka brev till målgruppen med information om den samhällsservice som finns och i samband med detta utskick också bjuda in till en informationsträff på Träffpunkt för seniorer. Via dessa informationsträffar har målgruppen getts möjlighet att träffa biståndshandläggare samt annan berörd personal inom Valfärd Gävle. Vidare lämnas information från lämpliga samarbetspartners inom relevanta sakområden så som Region Gävleborg.

Tidigare gjordes hembesök till kommunens 75-åringar där liknande information gavs. Dessa hembesök togs bort då det framkom att flera i målgruppen upplevde hembesöket som "kränkande" när de inte var i behov av insatser. Därefter riktades denna information till 80-åringar vilket också är snittåldern då en insats/beslut påbörjas.

I maj 2020 beslutades om att genomföra uppsökande telefonsamtal i samarbete med stödlinje Corona och projektet Äldrevänlig kommun, där bilden varit att många 80-åringar är pigga och självgående och fyller sin vardag med saker de tycker om att göra. De som har haft behov har fått information och blivit lotsade till anhörigstöd, trygghetslarm, fixarteam eller liknande. De har även fått information om träffpunkterna som finns i kommunen. Samtalen användes också för att undersöka i vilken form de intervjuade tycker att Gävle kommun ska kontakta den som fyller 80 år där resultatet visar att 65 % föredrar ett telefonsamtal, 13 % ville besöka en mäsas eller informationsträff, 7 % uppgav att det inte spelade någon roll, 6 % vill ha skriftlig information, 5 % ville ha ett hembesök och 4 % önskar både samtal och skriftlig information. En viktig aspekt att ha i åtanke i detta sammanhang är vad invånarna själva vill och önskar, där det idag inte finns önskemål att införa förebyggande hembesök.

Den 1 juli 2018 infördes en ny bestämmelse i socialtjänstlagen som innebär att kommunen får erbjuda hemtjänst till äldre personer utan föregående behovsprövning. Kommunerna beslutar själva om åldersgränser för olika insatser samt vilka typer av insatser som ska erbjudas målgruppen enligt förenklat beslutsfattande. Omvårdnadsnämnden i Gävle kommun beslutade att från och med 1 maj 2019 fastställa åldersgränsen för insatser enligt förenklat beslutsfattande till 65 år och äldre, samt att det förenklade beslutsfattandet omfattar insatserna städ, tvätt, inköp, matdistribution och trygghetstelefon. Syftet med införandet av det förenklade beslutsfattandet var att verka förebyggande med tidiga insatser, underlätta samt öka delaktigheten och självbestämmandet hos medborgare i Gävle kommun.

I augusti 2020 gjordes en uppföljning kring hur arbetet med förenklat beslutsfattande har gått, där slutsatsen visar att arbetssättet fungerar i de delar som uppföljningen omfattar. Dock kan inte syftet helt uppnås eller mätas i denna uppföljning på grund av svårigheter att mäta skillnaderna hos individerna som fått insatser via traditionell handläggning jämfört med de som fått insatser via förenklat beslutsfattande. De individer som fått insatser via den ena hanteringen har inte fått insatser på det andra viset och kan därför inte själv uppskatta någon skillnad.

Resultat

Resultatet av denna översikt är att studierna visat på motstridiga resultat samt att evidensläget kring förebyggande hembesök är oklart. Vidare lyfts problematik med hög heterogenitet i de studier som ingår i översikten vilket har gjort det svårt att dra säkra slutsatser. I några av studierna fann man att vissa typer av förebyggande hembesök skulle kunna ha en blygsam effekt på dödligheten. Det har dock inte gått att fastställa vilka interventionskomponenter som i så fall ska ingå för att uppnå den effekten och därför anser författarna att det resultatet ska tolkas med försiktighet. Det har heller inte gått att dra några slutsatser kring kostnadseffektiviteten i de studier som inkluderats i översikten. Värt att notera är också att slutsatserna inte har analyserats utifrån svenska förhållanden, vilket gör att det är svårt att jämföra hur det skulle kunna överföras på kommuner i Sverige.

Det behövs mer forskning och studier i detta ämne för att kunna se tydligare resultat och eller att de förebyggande hembesöken har en betydande effekt innan det införs i Gävle kommun. Det är också viktigt att se till det förebyggande arbetet som redan pågår i Gävle kommun som bland annat förenklat beslutsfattande, uppsökande verksamhet, fixarteam och träffpunkter för att nämna några.

Enligt Statistiska Centralbyrån (SCB) levde det år 2019, 1 119 75-åringar i Gävle kommun. Av dessa hade 137 personer ett beslut eller en insats. Det skulle innebära att 982 75 åringar skulle år 2019 ha erbjudits ett förebyggande hembesök.

För att kunna erbjuda två timmars icke biståndsbedömd insats av förebyggande karaktär till alla 75-åringar i Gävle kommun, som inte redan har pågående insatser eller beslut, räknar sektor Vårld att behöva anställa tre nya biståndshandläggare för att kunna möta den administrering, tid och hantering som skulle krävas. Vilket i detta fall skulle innebära en årskostnad för sektor Vårld på cirka 1 800 000 kronor.

Då resultaten av översikten inte visar på tydliga resultat samt att det redan pågår förebyggande arbeten av likartad karaktär inom Gävle kommun till den nämnda målgruppen, och sett till den ökade kostnaden som skulle uppstå, samt att målgruppen uttryckt att det inte finns intresse för denna typ av insats, är slutsatsen att det idag inte finns tillräckligt med anledningar att införa två timmars icke biståndsbedömd insats.

Magnus Höjjer
Sektorchef
Vårld Gävle

